

Спеціалізованій вченій раді Д 41.086.01
Національного університету
«Одеська юридична академія»
65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**Сухоноса Віктора Володимировича на дисертацію
Вандіна Євгенія Валерійовича «Організаційно-правові засади діяльності
Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура**

Вивчення наданої на рецензування дисертації дає змогу стверджувати, що автором проведено ґрунтовний науково-правовий аналіз теми дослідження, актуальної в теоретичному та практично-прикладному плані, а сформульовані рекомендації, пропозиції і висновки становлять наукову новизну і можуть бути предметом обговорення.

Актуальність обраної теми. Корупція є одним з найбільш значимих чинників, що стримують конструктивний розвиток суспільства, успішність ринкових реформ, просування держави по шляху інноваційного розвитку. Питання пошуку ефективної моделі протидії явищу корупції останнім часом постійно знаходиться під пильною увагою інституцій громадянського суспільства, правоохоронців, а також науковців. Різні аспекти антикорупційної діяльності стали предметом досліджень вчених-фахівців теоретиків права, кримінального права та процесу, кримінології, адміністративного права; дослідників проблем функціонування судоустрою, прокуратури та адвокатури. Створення принципово нових антикорупційних інституцій (Національного антикорупційного бюро України, зокрема)

вимагає формування дієвих механізмів забезпечення дотримання законів цим органом, а також ефективного завершення кримінального провадження у справах про кримінальні корупційні правопорушення, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Саме ці функції: зі здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування; підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушення, покладені на самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України - Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру.

З огляду на побудову нової моделі антикорупційної діяльності держави, динамічні зміни в законодавстві, антикорупційні ініціативи, які відбуваються в Україні, важливим є визначення в цій системі місця та ролі Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а також її основних функцій і завдань. Саме цим і обумовлена необхідність проведення наукових досліджень з питань організації діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, визначення її місця в антикорупційному механізмі, функцій і повноважень, перспектив вдосконалення законодавства про прокуратуру.

Радикальне оновлення системи і повноважень органів запобігання і протидії корупції є одним із пріоритетів сучасної української держави, що обумовлює актуальність наукових досліджень у цій сфері. Особливо важливим є організаційно-правове урегулювання діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, науково-методичні основи діяльності якої сьогодні достатньо не сформульовані. Саме ця обставина обумовлює актуальність цього дисертаційного дослідження.

Важливість та актуальність дисертації Вандіна Євгенія Валерійовича очевидна, оскільки в ній наявна науково-теоретична і практична значимість.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження Вандіна Є.В. є науково обґрунтованими, адже в роботі, що рецензується, комплексно опрацьовано досить широкий спектр проблем, пов'язаних із організаційно-правовим забезпеченням діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Автором, на мою думку, правильно та чітко визначено об'єкт, предмет, методи, мету і задачі дослідження.

Мета рецензованої роботи полягає у тому, щоб на основі аналізу теоретично-правових засад, іноземного досвіду, чинного законодавства України та узагальнень практики його реалізації визначити організаційно-правові основи діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури, розробити пропозиції щодо вдосконалення нормативних основ та практики правозастосовної діяльності у цій сфері.

Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає насамперед у тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням організаційно-правових засад діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. За результатами дослідження автором сформульовано низку положень, висновків і пропозицій, нових у концептуальному плані і важливих для юридичної практики.

Шляхом проведення наукового аналізу організаційно-правових засад діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, автором визначено термінологічну систему, що стосується предмета дослідження. Зокрема, спеціалізована антикорупційна прокуратура України розглядається автором в якості структурного підрозділу Генеральної прокуратури України, який уповноважений на здійснення нагляду під час досудового розслідування детективами Національного антикорупційного бюро України та виконання інших завдань, визначених законом. Діяльність антикорупційної прокуратури,

на думку автора – це особливий вид правоохоронної діяльності щодо протидії корупції в органах державної влади, який реалізується через функції, визначені для цього структурного підрозділу у законі. Крім того, нагляд у діяльності антикорупційної прокуратури, як формулює автор дисертації – сукупність напрямів роботи спеціалізованої антикорупційної прокуратури щодо забезпечення належної, ефективної організації нагляду за дотриманням режиму законності під час здійснення оперативно-розшукової та кримінальної процесуальної діяльності підрозділами Національного антикорупційного бюро України.

Крім того, Вандіним Є.В. систематизовано засадничі положення кадрової політики антикорупційної прокуратури: створення принципово нової інституційної системи запобігання і протидії корупції, що передбачає оновлення кадрів; упровадження нових засад проходження служби, нових критеріїв оцінки роботи правоохоронців; зміну ставлення працівників прокуратури до виконання службових обов'язків у напрямі усвідомлення їх як надання оплачуваних державою послуг із забезпечення безпеки, прав кожної особи, суспільних та державних інтересів; застосування прозорої системи конкурсного добору осіб на посади, нової системи атестації персоналу; впровадження у діяльність кадрів прокуратури форм декларування майнового стану, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірки доброчесності службовців та моніторинг їхнього способу життя.

Іншою важливою складовою роботи, що підтверджує наукову новизну результатів дослідження, є обґрунтування авторської позиції удосконалення механізму застосування управлінської технології підбору кадрів до антикорупційної прокуратури, зокрема запропоновано нові положення конкурсного відбору на засадах відкритості, удосконалення положень щодо попереднього стажу роботи у органах прокуратури для допуску до конкурсу, мінімізації політичної складової конкурсу.

Досить цікавим з наукової точки зору є визначення взаємодії антикорупційної прокуратури із іншими суб'єктами запобігання корупції в якості системного, планового процесу, що є невід'ємним елементом реалізації загальнодержавного антикорупційного механізму; узгодженої діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури з міжнародними інституціями, державними органами та недержавними організаціями щодо спільного розв'язання ними завдань, які стосуються сфери кримінально-правової протидії корупції, у тому числі виконання комплексу заходів щодо захисту інтересів держави і суспільства, прав та свобод людини і громадянина.

Стосовно багатьох проблем автор висловлює власну думку, наводить додаткові аргументи на користь вже висвітлених поглядів учених та практиків, позицію яких він поділяє.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації положення, висновки та пропозиції можуть бути використані: у науково-дослідній діяльності - для подальшої розробки наукових положень щодо діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральної прокуратури України та інших антикорупційних органів в Україні; у правотворчості - для удосконалення нормативних основ діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральної прокуратури України України; у практичній діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Генеральної прокуратури України; у навчальному процесі - при викладанні навчальних дисциплін спеціалізованої підготовки персоналу спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Науково-теоретичною базою дослідження стали праці вчених, які вивчали проблеми антикорупційної діяльності, організації роботи прокуратури та її окремі напрямки.

Нормативною основою дослідження є Конституція та закони України, міжнародно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, рекомендації Комітету міністрів Ради Європи з питань

діяльності прокуратури. Автором у роботі використано рішення Конституційного Суду України, накази Генерального прокурора України.

Емпіричну основу дослідження становлять: 1) практичні напрацювання автора у підрозділах спеціалізованої антикорупційної прокуратури та Генеральної прокуратури України; 2) звіти та службова аналітика про виконання покладених законом завдань державними органами України, спеціально уповноваженими на запобігання корупції; 3) оприлюднені матеріали наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників у названій сфері.

Зміст роботи свідчить, що її автор у своєму дослідженні спирається на вивчення, творче осмислення і використання значної кількості джерел (їх список складає 228 найменування).

Результати дослідження пройшли належну апробацію, оскільки її основні положення викладені автором в 13 наукових працях, 7 із яких – наукові статті у фахових виданнях з юридичних наук в Україні, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 5 – тези доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій.

Дисертаційне дослідження є логічно структурованим рукописом. Обрана структура дисертації дала змогу автору послідовно і системно проаналізувати великий спектр питань. Тексту дисертації у повній мірі відповідає зміст автореферату, який є ідентичним з основними положеннями, що викладені в дисертації. Потрібно зазначити, що і дисертація і автореферат оформлені відповідно до вимог МОН України.

Таким чином, науковий аналіз представленої роботи дає підстави стверджувати, що дисертаційне дослідження проведено на високому теоретичному рівні, відтак робота, виконана дисертантом, може бути оцінена позитивно.

Проте загальна позитивна оцінка дисертації не виключає наявності зауважень до її змісту, оскільки вирішення певного кола питань в дисертації супроводжується наявністю спірних положень, а деякі пропозиції є

недостатньо обґрунтованими чи аргументованими, що свідчить про необхідність вступити в дискусію з автором роботи, щоб почути додаткову аргументацію на користь тих чи інших позицій. Найбільш суттєвими з таких зауважень вважаю наступні:

1) Пункт 3 Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України передбачає такі основні завдання та функції Спеціалізованої антикорупційної прокуратури: здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування Національним антикорупційним бюро України. Виконання вимог закону під час приймання, реєстрації, розгляду та вирішення заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування Національним антикорупційним бюро України кримінальних правопорушень та оскарження незаконних судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду. Підтримання державного обвинувачення в суді у кримінальних провадженнях, розслідуваних Національним антикорупційним бюро України. Забезпечення в межах компетенції відшкодування збитків, завданих кримінальними правопорушеннями. Забезпечення застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених Законом України «Про прокуратуру» і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями. Здійснення у межах реалізації функцій Спеціалізованої антикорупційної прокуратури міжнародного співробітництва. У зв'язку з цим, потребує додаткового пояснення твердження автора роботи про існування об'єкту та предмету нагляду антикорупційної прокуратури, а також їхнього взаємного зв'язку (стор.70-71).

2) У підрозділі 3.1. дисертації «Організаційні засади функціонування Спеціалізованої антикорупційної прокуратури як підрозділу Генеральної прокуратури України», автор робить узагальнення, в якому зазначає, що функціональне навантаження спеціалізованої антикорупційної прокуратури базується на поєднанні загальних завдань прокуратури України із її специфічними завданнями, визначеними антикорупційним законодавством. Таке узагальнення потребує додаткової аргументації, адже Закон України «Про прокуратуру» передбачає, що Спеціалізована антикорупційна прокуратура утворюється у Генеральній прокуратурі України на правах самостійного структурного підрозділу, а отже виконує чітко окреслені функції та завдання.

3) Розглядаючи питання взаємодії спеціалізованої антикорупційної прокуратури, автор зазначає, що важливим напрямом спільної діяльності є побудова партнерських взаємодовірчих відносин із громадським суспільством. Активна підтримка громадськості сприятиме більш ефективній діяльності спеціально-уповноважених суб'єктів щодо своєчасного виявлення, попередження та розкриття корупції високопосадовців. Однак у висновках до дисертаційного дослідження пропозицій, які б могли покращити організацію спільної діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури з інститутами громадянського суспільства, автором не наведено.

4) Використання прикладів іноземних результативних практик щодо діяльності спеціалізованих антикорупційних інституцій визначено вагомим фактором пошуку української моделі діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури. З цією метою опрацьовано досвід протидії корупції значного переліку країн: Албанії, Австралії, Аргентини, Бельгії, Болгарії, Бразилії, Великобританії, Гонконгу, Еквадору, Індії, Іспанії, Кореї, Латвії, Литви, Мальти, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Румунії, Сербії, Сінгапуру, США, Таїланду, Філіппін, Франції, Хорватії, Чеської республіки, Чорногорії, Швейцарії та деяких інших. Автору варто було б конкретизувати, досвід яких країн був би оптимальним для України в частині функціонування

спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а також яким чином такий досвід міг би бути імплементований до вітчизняного законодавства.

5) На мій погляд, зважаючи на те, що дисертація є продовженням наукової розробки питань антикорупційної діяльності органів прокуратури, у ній недостатньо широко використані положення Наказу Генерального прокурора України №10 гн від 25 червня 2013 року «Про організацію діяльності органів прокуратури у сфері запобігання і протидії корупції».

Висловлюючи наведені зауваження, зазначимо, що вони не є суттєвими і в більшості випадків носять дискусійний характер, або ж стосуються тих питань, які були не в повній мірі обґрунтованими чи аргументованими, та викликані тим, що обсяг дисертаційного дослідження встановлений у вимогах МОН України, яких потрібно дотримуватися. Критичні ж зауваження не стосуються концептуальних положень дисертаційного дослідження. І хоча вони слугують приводом для дискусії в ході публічного захисту роботи, проте не впливають на раніше висловлену загальну позитивну її оцінку.

Таким чином, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, а також за змістом, кількістю, обсягом публікацій і повнотою опублікованих дисертантом матеріалів робота *Вандіна Євгенія Валерійовича «Організаційно-правові засади діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури України»* відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів.

Зазначене дає підстави для висновку про те, що дисертація є завершеною науковою працею та містить самостійно отримані автором нові, науково обґрунтовані результати, які в сукупності мають важливе значення для теорії та практичної діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Відтак, рецензована робота цілком відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, у зв'язку з чим дисертант *Вандін Євгеній Валерійович* заслуговує на присудження йому наукового

ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.10 – судоустрій;
прокуратура та адвокатура.

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін та судочинства**

**Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету**

В.В. Сухонос

